

2006-cı ilin I yarısının yekunları üzrə pul siyasətinin yerinə yetirilməsi vəziyyəti haqqında

1. Makroiqtisadi durum və global iqtisadi proseslər

2006-cı ilin I yarısında Milli Bank makroiqtisadi sabitliyin və berrəqəmli inflyasiyanın təmin olunmasına, ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf proqramlarının dəstəklənməsinə yönəlmiş pul siyasəti yeritmişdir. Pul siyasəti qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsinə ölkə daxilində və xaricində baş verən iqtisadi proseslər də təsir göstərmişdir.

Makroiqtisadi vəziyyət. 2006-cı ildə ölkədə iqtisadi artım tempi daha da sürətlənmişdir. I yarımillikdə iqtisadiyyatın əsas makroiqtisadi göstəricisi olan ÜDM-in 36,3%-lik artımı baş vermişdir. Əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən sənaye məhsulunun istehsalında 41.1%, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalında 4,5%, yük daşınmasında 9.2%, rabitə xidmətlərində 27.1%-lik, əmtəə dövriyyəsinə 12.1%-lik artıma nail olunmuşdur.

Bazar iqtisadiyyatlı ölkə statusu üçün vacib şərt olan **özəl sektorun** iqtisadiyyatdakı rolu da artmaqdadır. 2006-cı ilin I yarısında ÜDM-in 75%-dən çoxu, o cümlədən sənaye məhsulunun 73.4%-i, kənd təsərrüfatı məhsulunun 99%-i, əsaslı kapitalla investisiya qoyuluşlarının 84.5%-i, yükdaşımaların 55%-i, rabitə xidmətlərinin 70.7%-i qeyri-dövlət bölməsinin payına düşmüşdür.

İnflyasiya 2006-cı ilin iyun ayında ilin əvvəlinə nisbətən 5,6%, əvvəlki ilin müvafiq ayına nisbətən 8,1% təşkil etmişdir. Mövsümi tərəddüdlərə məruz qalan və inzibati tənzimlənən qiymətlərin çıxarılması yolu ilə hesablanan *baza inflyasiya* isə ilin əvvəlinə nisbətən 4,3%, əvvəlki ilin müvafiq ayına nisbətən 6,5% olmuşdur.

İnflyasiya modeli göstərir ki, yarım il ərzində inflyasiyanın 22.5%-i **monetar faktorlarla** bağlı olmuşdur. Dövr ərzində pul kütləsi, nominal effektiv məzənnə, dizelin bahalaşması, mövsüm kimi ənənəvi amillərlə yanaşı, dünya bazarında şəkərin qiymətinin yüksəlməsi kimi qeyri-ənənəvi amillər də qiymətlərin dəyişiminə təsir göstərmişdir.

İqtisadiyyatın gələcək inkişafını təmin edən əsas amil kimi əsaslı kapitalla **investisiyanın həcmi** ötən illə müqayisədə 7.9% artaraq 2.6 mlrd. AZN təşkil etmişdir. Bunun da 60.3%-ni və ya 1,5 mlrd. AZN-ni xarici investisiyalar təşkil etmişdir. Daxili investisiyalar ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən 45,3% artmışdır. İqtisadiyyata investisiyaların 38.4%-i qeyri-neft sektoruna yönəldilmişdir.

Son illər Azərbaycanın **xarici ticarət balansında** müşayiət olunan müsbət meyillər bu ildə davam etmişdir. İlin əvvəlindən dünya bazarında neftin 1 barrelinin qiymətinin 20% artması ölkənin xarici balansının daha da yaxşılaşmasına zəmin yaratmışdır. Xarici ticarət dövriyyəsi yanvar-may aylarında 4138.6 mln.\$ təşkil etmişdir ki, bunun da 2472.5 mln. \$ ixracın, 1666.1 mln. \$ isə idxalın payına düşür. 2005-ci ilin yanvar-may ayları ilə müqayisədə xarici ticarət dövriyyəsinin ümumi həcmi 46.4% artmışdır.

Əhalinin sosial vəziyyətinin də yaxşılaşması davam etmişdir. Belə ki, orta aylıq əmək haqqı 135.1 AZN-ə çatmış və onun artım tempi 20.4% təşkil etmişdir. Əhalinin gəlirlərinin artması isə öz növbəsində alıcılıq qabiliyyətinin yüksəlməsinə səbəb olaraq real sektorun inkişafına zəmin yaradan amillərdən biri olmuşdur.

Dünya maliyyə və əmtəə bazarlarında baş verən meyllər. Aparıcı ölkələrin iqtisadiyyatında baş verən proseslər onların maliyyə bazarlarının indikatorlarında öz əksini tapmışdır.

Hesabat dövründə ABŞ dollarının **məzənnəsi** dünyanın aparıcı valyutalarına nəzərən müxtəlif istiqamətlərdə dəyişmişdir. Belə ki, 2006-cı ilin I yarısında ABŞ dollarının məzənnəsi avroya nəzərən 4.8%, Rus rubluna nəzərən 5.9%, İsveçrə frankına nəzərən 3.6%, İngilis funt sterlinginə nəzərən 4.1%, Qazax təngəsinə nəzərən 11.4% dəyərdən düşdüyü halda, Türkiyə lirəsinə nəzərən 19.1% möhkəmlənmişdir.

Qeyd edək ki, bu dövrdə dolların məzənnəsinə ABŞ-ın xarici ticarət balansındakı kəsirin artması azaldıcı, Federal Ehtiyat Sistemi tərəfindən uçot dərəcəsinin yüksəldilməsi (rüb ərzində FES-nin uçot dərəcəsi 4 dəfə dəyişdirilərək 4.25%-dən 5.25%-ə qaldırılmışdır) isə artırıcı təsir göstərmişdir.

Hesabat dövrü ərzində əsas **fond indekslərinin** səviyyəsində əhəmiyyətli dəyişiklik baş verməmişdir. Belə ki, Nyu York Fond Birjasında hərraca çıxarılan 30 ən iri sənaye şirkətinin orta qiymətini əks etdirən *Dow Jones indeksi* 2.9% artmış, ABŞ-ın 100 ən iri yüksək texnoloji şirkətinin səhmlərinin qiymətləri əsasında hesablanmış *Nasdaq indeksi* isə 3.9% azalmışdır. Tokio Fond Birjasında hərraca çıxarılan 225 ən iri şirkətin səhmlərinin qiymətləri əsasında hesablanmış *Nikkei indeksi* 7.6%, Avropanın 100 ən iri şirkətinin səhmlərinin qiymətləri əsasında hesablanmış *FTSE eurotop 100 indeksi* 1.6% azalmış, Almaniya Fond Birjasında hərraca çıxarılan 100 ən iri şirkətin səhmlərinin orta qiyməti-*DAX indeksi* 1.1% yüksəlmişdir.

2006-cı ilin I yarısında dünya bazarında Brent markalı **neftin orta qiyməti** 67.1 ABŞ dolları təşkil etmişdir. Bu da 2005-ci ilin I yarısında olduğundan (50.6\$) 32.6% çox olmuşdur. Neftin qiymətinin qalxmasına İranın nüvə proqramı ətrafında yaranan ajiotaj, OPEC tərəfindən 2006-cı ilin II rübü ərzində neft hasilatı həcmiminin azaldılacağına dair fikirlərin səslənməsi, habelə Nigeriyadakı qeyri-sabit siyasi vəziyyət kimi amillər təsir göstərmişdir.

Hesabat dövrü ərzində dünya bazarlarında **qızılın qiymətinin** də kəskin artması müşahidə olunmuşdur. Belə ki, beynəlxalq banklararası bazarda qızılın spot qiyməti 1 yanvarda 517 ABŞ dolları olduğu halda, hesabat dövrünün sonuna 597 ABŞ dolları (və ya 80 ABŞ dolları) artaraq 597 ABŞ dolları səviyyəsinə yüksəlmişdir. Qızılın dünya bazarlarında qiymətinin yüksəlməsinə əsas səbəb İranın nüvə proqramı ətrafında yaşanan qeyri-müəyyənlik nəticəsində investorlar tərəfindən etibarlı investisiya obyektinə marağın artması olmuşdur.

2. Pul siyasəti

Pul siyasətinin hədəfləri və alətləri. Milli Bank nəzərdə tutduğu tək rəqəmli inflyasiyaya nail olmaq üçün açıq bazar əməliyyatları, faiz dərəcələri, habelə məcburi ehtiyat normaları kimi alətlərdən istifadə etməklə pul kütləsinə təsir göstərmişdir.

Hesabat dövrü ərzində **notların** yerləşdirilməsi üzrə Milli Bank tərəfindən 26 auksion keçirilmişdir. Emissiyanın ümumi həcmi 279,0 mln. AZN təşkil etmişdir. Yerləşdirilmiş notların həcmi isə 255,2 mln AZN təşkil etmişdir. Hesabat dövrü ərzində Milli Bankın qısamüddətli notları üzrə orta ölçülmüş gəlirlilik artaraq, dövrün əvvəlində keçirilmiş ilk auksiondakı 11,29%-dən sonuncu auksionda 12,07%-dək yüksəlmişdir. 2006-cı ilin mart ayının 22-dən aprel ayının 12-dək keçirilən 4 hərracda orta ölçülmüş gəlirlilik 4,90% səviyyəsinə enmişdir.

Bankların likvid vəsaitlərə ehtiyacını, onların müştərilər qarşısında öhdəliklərin vaxtında icrasını təmin etmək məqsədilə hesabat dövründə aparılmış əks-REPO əməliyyatlarının (1 günlük) həcmi 14,6 mln. AZN təşkil etmişdir. Əks-REPO əməliyyatları üzrə orta faiz dərəcəsi isə 13% səviyyəsində olmuşdur. Hesabat dövrü ərzində REPO əməliyyatlarının (1,3 və 7 günlük) həcmi 32,9 mln. AZN təşkil etmişdir. REPO əməliyyatları üzrə orta faiz dərəcəsi 4-8% diapozonunda olmuşdur.

Hesabat dövründə **uçot dərəcəsi** dəyişdirilməmiş və 9% səviyyəsində saxlanılmışdır. İyul ayının 3-dən etibarən isə uçot dərəcəsi 9.5%-ə yüksəldilmişdir.

Məzənnə. Neftin bir barrelinin dünya qiymətinin yüksək olaraq qalması, xarici investisiyaların yüksək tempə artmaqda davam etməsi və neft gəlirlərinin geniş istifadəsi şəraitində hesabat dövründə də xarici valyutanın təklifi manatın təklifini üstələmişdir. Nəticədə 2006-cı ilin yarım ilində manatın ABŞ dollarına qarşı rəsmi məzənnəsi 2.5% güclənmişdir.

Manatın dollara nəzərən nominal ikitərəfli məzənnəsinin möhkəmlənməsinə baxmayaraq 2006-cı ilin I yarısında manatın əsas ticarət partnyoru olan ölkələrin valyutalarına nisbətən orta dəyişimini xarakterizə edən **nominal effektiv məzənnəsi** ümumi ticarət çəkili 1.5%, idxal çəkili 0.7%, ixrac çəkili isə 2% dəyərdən düşmüşdür. Bu əsasən dolların avro, Rusiya rublu və Qazax tengəsinə nəzərən dəyərdən düşməsi ilə əlaqədardır.

Manatın **real effektiv məzənnəsi** 2006-cı ilin I yarısında ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 1%, idxal çəkili 1.3%, ixrac çəkili isə 0.8% artmışdır. **Qeyri-neft sektoru üzrə real effektiv məzənnə** ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 2.2%, idxal çəkili 2%, ixrac çəkili 1.5% artmışdır.

Lakin, uzunmüddətli dövrdə ölkənin beynəlxalq rəqabət qabiliyyəti əlverişli olaraq qalmaqdadır. Belə ki, 2006-cı ilin iyununda 2000-ci ilin dekabrına nisbətən manatın qeyri-neft sektoru üzrə real effektiv məzənnəsi 13,3% ucuzlaşmışdır və ona görə də hesabat dövründəki möhkəmlənmə qeyri-neft ixracatının beynəlxalq rəqabətliyinə elə bir ciddi təsir göstərməyəcəkdir.

Milli Bank valyuta bazarında tələb və təklifi tənzimləmək yolu ilə manatın məzənnəsinə təsir etmişdir. Yarım il ərzində Milli Bankın **valyuta bazarına müdaxiləsi** alışönlü olmuş və 161.5 mln. \$ təşkil etmişdir.

Milli Bankın sərəncamında olan valyuta ehtiyatlarının həcmi 2006-cı ilin I yarısının yekunu üzrə ilin əvvəli ilə müqayisədə (961,71 mln. ABŞ dolları) 50,2% və ya 483 mln. ABŞ dolları artaraq 1444,6 mln. ABŞ dollarına çatmışdır.

Monetar idarəetmənin institusional inkişafı. Pul siyasəti qarşısında qoyulan vəzifələrə nail olmaq üçün hesabat dövründə monetar idarəetmənin institusional inkişafı da diqqət mərkəzində saxlanılmışdır.

Monetar idarəetmə mexanizminin çox önəmli elementlərindən biri olan mükəmməl **iqtisadi tədqiqat bazasının** dərinləşdirilməsi istiqamətində işlər davam etdirilmişdir.

Baza inflyasiyanı səmərəli hədəfləyə bilən və maliyyə stabilliyini təşviq edən pul siyasəti mexanizminin yaradılması məqsədilə *Azərbaycanda maliyyə sistemi və pul siyasətinin transmissiya mexanizminin xüsusiyyətlərinin qiymətləndirilməsi* mövzusunda tədqiqat aparılmışdır. Tədqiqat işində pul siyasətinin ənənəvi transmissiya kanalları və bu sahədə mövcud olan nəzəri fikirlərin izahı verilmiş, digər ölkələrin təcrübəsi əsasında pul siyasətinin transmissiyası ilə bağlı aparılmış tədqiqatların xülasəsi və onların ümumiləşdirilmiş nəticələri təqdim olunmuşdur. Eyni zamanda burada siyasət alətləri və ya əməliyyat hədəflərinin maliyyə sektoru göstəricilərinə və bunun vasitəsilə real sektor göstəricilərinə təsirləri müddət və kəmiyyət baxımından qiymətləndirilmişdir. Bu qiymətləndirmə siyasət əməliyyatlarından asılı olaraq müxtəlif transmissiya kanalları üzrə həyata keçirilmişdir. Tədqiqatda həmçinin pul siyasətinin son hədəfi olan inflyasiyanın monetar göstəricilərdən asılılığı və bu asılılığın kəmiyyətcə qiymətləndirilməsi məsələləri şərh edilmişdir. İnflyasiya proseslərinin qısa və uzun müddətli dövrdə monetar göstəricilərə reaksiyasının fərqlənməsi və inflyasiyaya keçici, şok xarakterli təsirlər təhlil olunur.

Kəmiyyət və dəyər parametrlərinin hədəflənməsi üzərində qurulmuş pul siyasəti rejimləri üzrə beynəlxalq təcrübə öyrənilmişdir. Müasir mərkəzi bankların təcrübəsində pul siyasəti həyata keçirilərkən istifadə olunan müxtəlif strategiyalar tədqiq olunmuşdur. Pul siyasətinin taktikasının müxtəlif operativ hədəflər üzərində qurulması və bunun üçün əsas meyarların seçilməsi, seçilən hədəflərin müsbət və mənfi cəhətləri araşdırılmış və müəyyən edilmişdir ki, ümumilikdə inkişaf etməkdə olan və keçid dövrünü yaşayan ölkələrdə kəmiyyət parametrlərinin hədəflənməsi rejiminə üstünlük verilir. Lakin, həmçinin pul siyasətinin transmissiyasında maliyyə vasitəçiliyinin rolunun getdikcə artması tendensiyasını nəzərə alaraq əksər keçid tipli ölkələr dəyər parametrlərinin hədəflənməsi rejiminə keçidi pul siyasətinin perspektiv strategiyası kimi qarşılarına məqsəd qoymuşlar.

Məcburi ehtiyat normasının monetar göstəricilərə təsiri mövzusunda tədqiqat aparılmışdır. Tədqiqat işində bu sahədə dünyanın bir sıra aparıcı mərkəzi banklarının təcrübəsi öyrənilmiş, pul siyasətinin transmissiya mexanizminin kanallarında biri olan məcburi ehtiyat normasının pul multiplikatoru, kredit təklifi və faiz dərəcələri mexanizmləri vasitəsilə monetar sektora mümkün təsirləri və monetar göstəricilərin məcburi ehtiyat normasına reaksiyası araşdırılmışdır. Yekunda iqtisadiyyatının məxsusi cəhətləri nəzərə alınmaqla müvafiq təkliflər irəli sürülmüşdür.

İqtisadi siyasətin koordinasiyası və makroiqtisadi idarəetmə konsepsiyasının layihəsinin işlənməsi çərçivəsində *makroiqtisadi idarəetmənin institusional və normativ-hüquqi səviyyədə təşkili üzrə təkliflərin hazırlanmasına* başlanılmışdır. Bir sıra ölkələrin bu sahədə praktiki təcrübəsi öyrənilmişdir. İlk təhlillər nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, makroiqtisadi idarəetmənin ən effektiv təşkili mexanizminin əsasında Orta Müddətli Xərc Strategiyası (OMXS) dayanır. Bu, orta müddətli dövrdə fiskal çərçivəni müəyyən edir. OMXS-in Albaniya, Çexiya, Cənubi Koreya, Pakistan, Hindistan, İsveç, Finlandiya, Gürcüstan, Norveç, Finlandiya kimi ölkələr üzrə tətbiqi məsələsi araşdırılmışdır.

İqtisadi siyasətin koordinasiyası və makroiqtisadi idarəetmə konsepsiyasının layihəsinin işlənməsi çərçivəsində həmçinin artıq *maliyyə proqramının tərtibi üzrə metodoloji rəhbərliyin* ilkin layihəsi hazırlanmışdır. Maliyyə proqramının sistem şəklində formalaşdırılması üçün zəruri tədbirlər planı hazırlanmış, ölkə iqtisadiyyatının xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq makroiqtisadi hesablar çərçivəsində neft və qeyri-neft sahələrinin bir-birindən ayrılması metodologiyası müəyyənləşdirilmişdir.

3. Monetar indikatorlar və maliyyə bazarları

İqtisadiyyatın pulla təminatı vəziyyəti. 2006-cı ilin I yarısında iqtisadi artımın daha da sürətlənməsi şəraitində pul tələbinə uyğun olaraq pul təklifinin artımı davam etmişdir.

İyun ayının yekunu üzrə **manatla pul bazası** ötən ilin müvafiq ayı ilə müqayisədə 43.5% artmış və 963.1 mln. AZN təşkil etmişdir. **Geniş mənada manatla pul kütləsi (M-2)** isə son bir ildə 47% artaraq 1132.2 mln. AZN-ə çatmışdır.

Bank sisteminin pul yaratmaq qabiliyyətini xarakterizə edən göstəricilərin yaxşılaşması müşahidə edilmişdir. Belə ki, **pul multiplikatoru** (manatla geniş pul kütləsinin manatla pul bazasına nisbəti) 2006-cı ilin iyununda ötən ilin müvafiq nəzərə 4.3% artmışdır. Ölkədə bank infrastrukturunun sürətli inkişafı, xüsusən də mütərəqqi ödəniş sistemlərinin tətbiqi, iri və xırda ödənişlər üzrə banklararası elektron hesablaşmalar sisteminin yaradılması, plastik kart dövriyyəsinin genişlənməsi bank sisteminin pul yaratmaq qabiliyyətinin artmasına əlavə stimül verməkdədir.

Depozit bazarı. 2006-cı ilin iyun ayında əmanət və depozitlərin həcmi ötən ilin müvafiq ayı ilə müqayisədə 40.9% artaraq 1625.4 mln. AZN-ə çatmışdır. O cümlədən **hüquqi şəxslərin depozitləri** 39.8% atraraq 1010.8 mln. AZN təşkil etmişdir.

Fiziki şəxslərin əmanətlərinin artımı da davam etmişdir. Belə ki, fiziki şəxslərin əmanətləri son bir ildə 42.8% artmış və 614.6 mln. AZN təşkil etmişdir. Hesabat dövrünün sonuna banklar tərəfindən cəlb olunmuş əmanətlərin 58.7%-i özəl bankların payına düşmüşdür.

Qeyd edək ki, rezidentlərlə yanaşı **qeyri-rezident fiziki şəxslər** tərəfindən də əmanət qoyuluşları yüksək tempə artmaqdadır. Belə ki, 1 iyul 2006-cı il

tarixinə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə qeyri-rezident fiziki şəxslərin əmanətləri 43.8% artmışdır.

Əmanətlərin valyutalar üzrə strukturunun təhlili iqtisadi subyektlərin manata olan inamının artdığını göstərir. Belə ki, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2006-cı ilin iyununda əhalinin xarici valyuta ilə əmanətləri 29.9% artdığı halda, **manatla əmanətlər** 2.6 dəfə artmışdır. Bu amil pul kütləsinin strukturunu yaxşılaşdırmaqla manatın iqtisadi dövriyyədə rolunun daha da möhkəmlənməsinə əlverişli zəmin yaradır.

Son bir ildə depozitlər üzrə faiz dərəcələrində yüksəlmə müşahidə edilmişdir. Belə ki, 2006-cı ilin iyun ayında manatla depozitlər üzrə orta faiz dərəcəsi 2005-ci ilin iyunundakı 7.5%-dən 11%-ə, xarici valyuta ilə depozitlər üzrə orta faiz dərəcəsi isə 10%-dən 11%-ə qalxmışdır. Qeyd edək ki, bu dövrdə ən yüksək artım müddəti 1 ayadək olan depozitlərin faiz dərəcələri üzrə müşahidə edilmişdir.

Kredit qoyuluşları. 2006-cı ilin iyununda kredit qoyuluşlarının həcmi ötən ilin müvafiq ayı ilə müqayisədə 53.8% artaraq 1660.5 mln. AZN təşkil etmişdir.

Kredit qoyuluşlarının ÜDM-də (qeyri-neft sektorunun ÜDM-i) xüsusi çəkisi 2006-cı ilin I yarısında ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2.7% bəndi yüksəlmişdir.

Yeni verilmiş kreditlərin həcmi 2006-cı ilin I yarısında 1366.8 mln. AZN təşkil etmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövründə olduğundan 27.6% çoxdur..

Təhlil olunan dövr ərzində **kredit qoyuluşlarının sahəvi strukturunda** köklü dəyişikliklər müşahidə edilməmişdir. Son bir il ərzində sənaye və istehsala yönələn kreditlərin məbləği 44.1% artaraq 122.7 mln.AZN, fiziki şəxslərə verilən kreditlərin məbləği 53.1% artaraq 519.5 mln.AZN, ticarət və xidmətə verilən kreditlərin məbləği 60% artaraq 446.2 mln.AZN, kənd təsərrüfatı və emala yönələn kreditlərin məbləği 89.7% artaraq 113.5 mln.AZN, nəqliyyat və rabitə sektorlarına verilən kreditlərin məbləği isə 38.3% artaraq 160.1 mln.AZN təşkil etmişdir. İqtisadiyyatın digər sahələrinin inkişafına təkan verə biləcək sahə olan inşaat və əmlak sektoruna yönələn kreditlərin məbləği 64.2% artaraq 106.6 mln.AZN-ə çatmışdır.

Ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən qısamüddətli kredit qoyuluşları 30.1%, **uzun müddətli kredit qoyuluşları** isə 93.3% artmışdır. Kredit qoyuluşlarında uzunmüddətli kreditlərin xüsusi çəkisi ötən ilin müvafiq dövründəki 37.5%-dən hesabat dövrünün yekunu üzrə 47.1%-ə yüksəlmişdir. Qeyd edək ki, son vaxtlar ipoteka kreditləşməsi mexanizminin işə düşməsi uzun müddətli kredit qoyuluşlarının artımına əlavə stimül verməkdədir.

Kredit qoyuluşlarının 96.8%-i bankların, 3.2%-i isə qeyri-bank kredit təşkilatlarının payına düşür. Banklar tərəfindən verilmiş kreditlərin strukturunda **özəl bankların payı** 52.1% təşkil etmişdir.

Ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən dövlət sektoruna verilmiş kreditlər 13% artdığı halda, özəl sektora verilmiş kreditlər 60.8% artmış və **kredit qoyuluşlarında özəl sektorun payı** 89.3%-ə yüksəlmişdir.

Manatın sərbəst dönərli valyutalara nəzərən məzənnəsinin möhkəmlənməsi kredit qoyuluşlarının valyuta strukturuna da təsir göstərmişdir. **Manatla kredit**

qoyuluşları 2006-cı ilin iyununda ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 64.1%, xarici valyuta ilə kredit qoyuluşları isə 47.3% artmışdır. Yarımilliyin sonuna kredit qoyuluşlarının 58.7%-ni xarici valyuta ilə verilmiş kreditlər təşkil etmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövründə olduğundan 2.6% azdır.

2006-cı ilin iyun ayında ötən ilin müvafiq ayına nəzərən **kreditlər üzrə nominal faiz dərəcələrində** kəskin dəyişikliklər baş verməmişdir. 2006-cı ilin iyun ayında milli valyuta ilə kreditlər üzrə orta faiz dərəcələri ötən ilin müvafiq ayına nisbətən 0.5% azalmış və 01.07.06 tarixinə 15.8% təşkil etmişdir. Manatla hüquqi şəxslər üzrə orta faiz dərəcələri ötən ilin müvafiq ayına nəzərən 0.9% azalaraq 14.5%, fiziki şəxslər üzrə orta faiz dərəcələri isə 0.9% artaraq 19.5% təşkil etmişdir. Xarici valyutada verilmiş kreditlər üzrə orta faiz dərəcələri ötən ilin iyunundakı 18.3%-ə qarşı 17.5% təşkil etmişdir. Bu dövrdə hüquqi şəxslərə xarici valyutada verilən kreditlər üzrə orta faiz dərəcəsi ötən ilin mayındakı 16.5%-dən hesabat dövrünün sonuna 15.3%-ə, fiziki şəxslərə verilən kreditlər üzrə faiz dərəcəsi isə 21.75%-dən 21.73%-ə enmişdir.

Mütəşəkkil Banklararası Kredit Bazarı. Hesabat dövrü ərzində Mütəşəkkil Banklararası Kredit Bazarında əqdlər manat və ABŞ dolları ilə bağlanmışlar. Manatla bağlanmış əqdlərin ümumi həcmi 4,7 mln. AZN təşkil etmişdir. Bağlanmış əqdlər üzrə orta illik faiz dərəcəsi 10,8% təşkil etmişdir. Müvafiq dövr ərzində verilmiş kreditlərin müddəti 2-90 gün diapazonunda olmuşdur. ABS dolları ilə bağlanmış əqdlərin həcmi 5,8 mln ABS dolları təşkil etmişdir. Bağlanmış əqd üzrə orta illik faiz dərəcəsi 11,8% təşkil etmişdir. Müvafiq dövr ərzində verilmiş kreditlərin müddəti 2-183 gün arasında dəyişmişdir.

Dövlət qısamüddətli istiqrazlar bazarı. 2006-cı ilin I yarımilliyi ərzində Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Dövlət qısamüddətli istiqrazların yerləşdirilməsi üzrə 16 hərrac keçirilmişdir. Emissiyanın həcmi 69 mln. AZN, yerləşdirilmiş DQI-lərin həcmi isə 41,9 mln. AZN təşkil etmişdir. Orta ölçülmüş gəlirlilik ilk hərracda 12,44% təşkil etdiyi halda, sonuncu hərracda 13,9% səviyyəsinə yüksəlmişdir. Dövr ərzində gəlirliyin kəskin aşağı düşməsi halları da olmuşdur. Belə ki, 2006-cı ilin mart və aprel aylarında keçirilən 3 hərracda Dövlət qısamüddətli istiqrazları üzrə orta ölçülmüş gəlirlilik dərəcəsi müvafiq olaraq 5,61%, 5,41% və 5,32% təşkil etmişdir. Dövrün sonuna dövriyyədə olan DQI-rin həcmi 24,96 mln. AZN təşkil etmişdir.

Valyuta bazarı. Valyuta bazarının həcmi 2006-cı ilin I yarısında ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 27.8% artaraq 5,3 mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir. Valyuta əməliyyatlarının 85.5%-i ABŞ dolları ilə, 11.6%-i Avro ilə, 2.6%-i Rusiya rublu ilə və 0.3%-i digər valyutalarla aparılmışdır. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə avro ilə əməliyyatların həcmnin ciddi artımı qeydə alınmışdır. Belə ki, ötən ilin I yarısında avro ilə əməliyyatlar ümumi valyuta əməliyyatlarının 7.4%-ni təşkil etmişdi.